

EBA/GL/2023/04

2023 m. kovo 31 d.

Gairės

dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PP / TF) rizikos veiksmingos valdymo politikos ir kontrolės priemonių, kai suteikiama galimybė naudotis finansinėmis paslaugomis

1. Prievolė laikytis gairių ir teikti pranešimus

Šių gairių statusas

1. Šiame dokumente pateiktos pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010¹ 16 straipsnį parengtos gairės. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ir kredito ir finansų įstaigos turi dėti visas pastangas siekdamos laikytis šių gairių.
2. Gairėse išdėstoma EBI nuomonė dėl tinkamos priežiūros praktikos Europos finansų priežiūros institucijų sistemoje arba dėl to, kaip Sąjungos teisė turėtų būti taikoma konkrečioje srityje. Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos kompetentingos institucijos, kurioms taikomos šios gairės, turėtų jų laikytis ir atitinkamai jas įtraukti į savo praktiką (pvz., iš dalies pakeisti savo teisinę sistemą arba priežiūros procesus), įskaitant tuos atvejus, kai gairės yra visų pirma skiriamos įstaigoms.

Pranešimo reikalavimai

3. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ne vėliau kaip 2023.10.03 privalo EBI pranešti, ar laikosi arba ketina laikytis šių gairių, arba nurodyti nesilaikymo priežastis. Jeigu kompetentingos institucijos iki šio termino nepateiks jokie pranešimo, EBI laikys, kad jos gairių nesilaiko. Pranešimus reikia siųsti užpildžius EBI svetainėje pateiktą formą ir įrašius nuorodą „EBA/GL/2023/04“. Pranešimus turėtų teikti asmenys, turintys tinkamus įgaliojimus pranešti apie gairių laikymąsi savo kompetentingų institucijų vardu. EBI taip pat būtina pranešti apie visus pasikeitimus, susijusius su gairių laikymusi.
4. Pranešimai bus skelbiami EBI interneto svetainėje pagal 16 straipsnio 3 dalį.

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/78/EB (OL L 331, 2010 12 15, p. 12).

2. Dalykas, taikymo sritis ir apibrėžtys

Dalykas

5. Šiomis gairėmis papildomos EBI PP / TF rizikos veiksnių gairės (EBA/GL/2021/02) ir jose išsamiau apibūdinama politika, procedūros ir kontrolės priemonės, kurias kredito ir finansų įstaigos turėtų taikyti, kad sumažintų ir veiksmingai valdytų PP / TF riziką pagal Direktyvos (ES) 2015/849 8 straipsnio 3 dalį, įskaitant priemones, susijusias su pagrindinės mokėjimo sąskaitos teikimu pagal Direktyvos (ES) 2014/92 16 straipsnį².

Taikymo sritis

6. Šios gairės skirtos Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžtoms kredito ir finansų įstaigoms, kurios yra finansų sektoriaus subjektai, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 1a dalyje. Šios gairės taip pat skirtos Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalies iii punkte apibrėžtoms kompetentingoms institucijoms. Kompetentingos institucijos turėtų naudotis šiomis gairėmis vertindamos kredito ir finansų įstaigų rizikos vertinimų ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu (KPP / KTF) politikos ir procedūrų tinkamumą.

Sąvokų apibrėžtys

7. Jei nenurodyta kitaip, Direktyvoje (ES) 2015/849 vartojami ir apibrėžti terminai šiose gairėse turi tokią pat reikšmę. Šiose gairėse taip pat vartojamos šios apibrėžtys:

rizikos mažinimas	– atsisakymas užmegzti dalykinius santykius arba sprendimas juos nutraukti su atskirais klientais arba klientų kategorijomis, susijusiais su didesne PP / TF rizika, arba atsisakymas vykdyti didesnės PP / TF rizikos sandorius.
pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PP / TF) rizika PP / TF rizikos veiksniai	– PP / TF tikimybė ir poveikis. – kintamieji, kurie pavieniui arba dėl kurių grupės gali padidinti arba sumažinti PP / TF riziką.
rizika grindžiamas metodas	– metodas, kurį taikydamos kompetentingos institucijos ir kredito ir finansų įstaigos nustato, įvertina ir išsiaiškina įstaigoms kylančią PP / TF riziką ir imasi šiai rizikai valdyti proporcingų KPP / KTF veiksmų.

² 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/92/ES dėl mokesčių, susijusių su mokėjimo sąskaitomis, palyginamumo, mokėjimo sąskaitų perkėlimo ir galimybės naudotis būtiniausias savybes turinčiomis mokėjimo sąskaitomis (OL L 257, 2014 8 28, p. 214–246).

**su didesne PP / TF rizika susijusios
jurisdikcijos**

– valstybės, kurios, remiantis šių gairių I antraštinėje dalyje išdėstytų rizikos veiksnių įvertinimu, kelia didesnę PP / TF riziką. Tai netaikoma „didelės rizikos trečiosioms valstybėms“, kurių KPP / KTF režimai įvertinti kaip turintys strateginių trūkumų, dėl kurių Sąjungos finansų sistemai kyla didelė grėsmė (Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnis).

3. Įgyvendinimas

Taikymo data

8. Gairės bus taikomos nuo 2023.11.03.

1 antraštinė dalis. Bendrosios nuostatos

RIZIKOS VERTINIMAS

9. Kredito ir finansų įstaigos savo politiką, kontrolės priemones ir procedūras turėtų parengti taip, kad galėtų nustatyti atitinkamus rizikos veiksnius ir įvertinti PP / TF riziką, susijusią su atskirais dalykiniais santykiais, laikantis EBI PP / TF rizikos veiksnių gairių³. Šiuo tikslu kredito ir finansų įstaigos turėtų atskirti riziką, susijusią su konkrečia klientų kategorija, ir riziką, susijusią su atskirais klientais, priklausančiais šiai kategorijai.
10. Kredito ir finansų įstaigos turėtų užtikrinti, kad dėl šios politikos, procedūrų ir kontrolės įgyvendinimo nebūtų nepagrįstai atsisakoma dalykinių santykių su visų kategorijų klientais, kuriuos jos įvertino kaip keliančius didesnę PP / TF riziką, arba kad šie dalykiniai santykiai nebūtų nutraukiami.

DERAMO KLIENTŲ TIKRINIMO PRIEMONĖS

11. Kredito ir finansų įstaigos turėtų sukurti rizikos lygį atitinkančią politiką ir procedūras, užtikrinančias, kad nesusidarytų tokia situacija, kai dėl taikomų deramo klientų tikrinimo priemonių klientai nepagrįstai prarastų galimybę naudotis finansinėmis paslaugomis. Kad įvykdytų savo pareigas pagal Direktyvos (ES) 2015/849 14 straipsnio 4 dalį, kredito ir finansų įstaigos savo politikoje ir procedūrose turėtų nustatyti kriterijus, kuriais remdamosi jos nuspręstų, kad dalykinių santykių gali būti atsisakoma arba jie gali būti nutraukti arba kad sandorio gali būti

³ Gairės pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksnių, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusią pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką (PP / TF rizikos veiksnių gairės) (EBA/GL/2021/02).

atsisakyta. Šiuo tikslu savo politikoje, procedūrose ir kontrolės priemonėse jos turėtų nustatyti visas didesnės PP / TF rizikos mažinimo galimybes, kurias jos apsvarstys prieš nusprendamos atsisakyti dalykinių santykių su klientu dėl PP / TF rizikos priežasčių. Šios galimybės turėtų apimti bent dalykinių santykių stebėsenos lygio ir intensyvumo koregavimą ir, kai tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, tikslinių apribojimų taikymą produktams ar paslaugoms. Įstaigų politikoje ir procedūrose turėtų būti aiškiai nustatyta, kokiais atvejais šių rizikos mažinimo priemonių taikymas gali būti tinkamas.

12. Prieš priimdamos sprendimą atsisakyti dalykinių santykių arba juos nutraukti, kredito ir finansų įstaigos turėtų įsitikinti, kad apsvarstė ir atmetė visas galimas rizikos mažinimo priemones, kurias būtų galima pagrįstai taikyti konkrečiu atveju, atsižvelgiant į PP / TF riziką, susijusią su esamais ar būsimais dalykiniais santykiais.

PRANEŠIMŲ TEIKIMAS IR INFORMACIJOS SAUGOJIMAS

13. Siekdamas vykdyti įpareigojimus pranešti pagal Direktyvos (ES) 2015/849 33 straipsnį, kredito ir finansų įstaigos savo politikoje ir procedūrose turėtų nustatyti kriterijus, kurie bus naudojami nustatant pagrįstas priežastis, kai kyla įtarimas dėl PP / TF veiklos.
14. Kredito ir finansų įstaigos turėtų dokumentais pagrįsti bet kokį sprendimą atsisakyti dalykinių santykių užmezgimo arba juos nutraukti ir nurodyti tokio sprendimo priežastis, taip pat turėtų būti pasirengusios pateikti šiuos dokumentus savo kompetentingai institucijai jos prašymu.

NUOSTATOS, SUSIJUSIOS SU SĄVEIKA SU DIREKTYVA 2014/92/ES

15. Kalbant apie teisę naudotis pagrindine sąskaita, kaip numatyta Direktyvos 2014/92/ES 16 straipsnio 2 dalyje ir 17 straipsnyje, kredito įstaigos, privalančios teikti tokias pagrindines sąskaitas, savo sąskaitos atidarymo politikoje ir procedūrose turėtų nurodyti, kaip jos gali pritaikyti deramo klientų patikrinimo reikalavimus atsižvelgdamos į tai, kad ribotos pagrindinės mokėjimo sąskaitos funkcijos padeda sumažinti riziką klientui piktnaudžiauti šiais produktais ir paslaugomis finansinių nusikaltimų tikslais.
16. Užtikrindamos nediskriminacinę galimybę naudotis pagrindine mokėjimo sąskaita pagal Direktyvos 2014/92/ES 15 straipsnį, kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad tais atvejais, kai taikomi nuotolinio kliento tapatybės nustatymo sprendimai, jie taip pat atitiktų pirmiau minėtą direktyvą ir šias gaires ir kad nuotoliniame kliento tapatybės nustatyme nebūtų automatizuoto kliento atmetimo funkcijos, nes tai prieštarautų direktyvai ir šioms gairėms.
17. Bėgant laikui ir didėjant su atskirais dalykiniais santykiais susijusios PP / TF rizikos supratimui, kredito įstaigos turėtų atnaujinti individualų kliento rizikos vertinimą ir pakoreguoti stebėsenos apimtį ir produktų bei paslaugų, kurių atžvilgiu klientas atitinka reikalavimus, rūšį.

2 antraštinė dalis. Stebėsenos priemonių intensyvumo koregavimas

18. Kredito ir finansų įstaigos savo politikoje ir procedūrose turėtų nustatyti stebėsenos lygio ir intensyvumo koregavimą, kad jis derėtų su klientu susijusia PP / TF rizika ir atitiktų kliento rizikos profilį, kaip nustatyta EBI rizikos veiksmų gairėse, visų pirma 4.69–4.75 gairėse. Siekiant veiksmingai valdyti su klientu susijusią PP / TF riziką, vykdant stebėseną reikėtų atlikti bent šiuos veiksmus:
- a. nustatyti kliento elgsenos lūkesčius, pavyzdžiui, tikėtiną sandorių pobūdį, sumą, šaltinį ir paskirtį, kad įstaiga galėtų pastebėti neįprastus sandorius;
 - b. užtikrinti, kad kliento sąskaita būtų nuolat peržiūrima siekiant suprasti, ar kliento rizikos profilio pokyčiai yra pagrįsti;
 - c. užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į visus anksčiau gautos deramo klientų patikrinimo informacijos pokyčius, kurie gali turėti įtakos įstaigos atliekamam su atskirais dalykiniais santykiais susijusios PP / TF rizikos vertinimui.
19. Į kredito ir finansų įstaigų politiką ir procedūras turėtų būti įtrauktos gairės, kaip tvarkyti asmenų, kurie dėl patikimų ir teisėtų priežasčių negali pateikti įprastų tapatybės dokumentų formų, prašymus. Jose reikėtų nustatyti bent:
- a. veiksmus, kurių reikia imtis, kai klientas yra asmuo, siekiantis prieglobsčio pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją dėl pabėgėlių statuso, 1967 m. sausio 31 d. Protokolą ir kitas atitinkamas tarptautines sutartis, ir negali suteikti kredito ir finansų įstaigai tradicinės tapatybės nustatymo formos, pavyzdžiui, pasų ar asmens tapatybės kortelės. Įstaigų politikoje ir procedūrose turėtų būti nurodyta, kokiais alternatyviais nepriklausomais dokumentais asmuo gali remtis, kad įvykdytų savo deramas klientų patikrinimo prievoles, kai tai leidžiama pagal nacionalinę teisę. Šie dokumentai turėtų būti pakankamai patikimi, t. y. atnaujinti, išduoti oficialios nacionalinės arba vietos valdžios institucijos ir juose turi būti nurodytas bent prašytojo vardas, pavardė ir gimimo data;
 - b. priemones, kurių reikia imtis, kai klientas yra pažeidžiamas ir negali pateikti įprastų tapatybės nustatymo dokumentų ar nurodyti adresu, pavyzdžiui, dėl to, kad klientas yra pabėgėlis pagal 1951 m. Ženevos konvenciją ar kitas atitinkamas tarptautines sutartis arba neturi nuolatinio adresu. Įstaigų politikoje ir procedūrose turėtų būti nurodyta, kokiais alternatyviais nepriklausomais dokumentais asmuo gali remtis. Prie šių dokumentų, jei tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, gali būti priskiriami nebegaliojantys tapatybės dokumentai ir dokumentai, kuriuos pateikia oficiali institucija, pavyzdžiui, socialinės tarnybos arba oficialių institucijų vardu veikianti pripažinta ne pelno organizacija (Raudonasis kryžius arba pan.), kuri taip pat teikia pagalbą tam klientui;
 - c. panašių veiksmų taip pat gali būti imamasi dėl asmenų, kuriems nesuteiktas leidimas gyventi, tačiau jų išsiųsti iš šalies neįmanoma dėl teisinių ar faktinių priežasčių. Tokiais atvejais kredito ir finansų įstaigų politikoje ir procedūrose turėtų būti atsižvelgiama į

valdžios institucijos arba valdžios institucijos vardu paramą ar teisinę pagalbą teikiančios organizacijos pateiktus liudijimus ar dokumentus, kai tai leidžiama pagal nacionalinę teisę. Tokios institucijos gali apimti socialinio darbo departamentus, vidaus reikalų ministerijas ir migracijos tarnybas. Šie dokumentai gali būti naudojami kaip įrodymas, kad asmuo negali būti išsiųstas iš šalies pagal ES teisę.

- d. Tais atvejais, kai parama a, b ir c punktuose nurodytiems asmenims išmokama išankstinio mokėjimo kortelių forma ir kai tenkinamos sąlygos, susijusios su supaprastintu deramu tikrinimu, kaip nustatyta EBI PP / TF rizikos veiksnių gairių 4.41, 9.15 ir 10.18 gairėse, politikoje ir procedūrose turėtų būti nurodyta, kad kredito ir finansų įstaigos gali atidėti pradinių deramų klientų patikrinimo priemonių taikymą vėlesniam laikui.
- e. Tais atvejais, kai a, b ir c punktuose nurodyti asmenys kreipiasi dėl prieigos prie mokėjimo sąskaitos ir manoma, kad jie kelia nedidelę PP / TF riziką, politikoje ir procedūrose turėtų būti nurodyta, kurias alternatyvias ID formas įstaiga gali pripažinti, ir galimybės atidėti viso deramo klientų patikrinimo taikymą iki tol, kol bus užmegzti dalykiniai santykiai.

3 antraštinė dalis. Tikslingas ir proporcingas prieigos prie produktų ar paslaugų apribojimas

- 20. Kredito ir finansų įstaigų politikoje ir procedūrose, jei tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, turėtų būti numatytos galimybės ir kriterijai, kaip koreguoti konkrečiam klientui siūlomų produktų ar paslaugų savybes individualiai ir atsižvelgiant į rizikos lygį. Jose reikėtų numatyti bent jau šias galimybes:
 - a. siūlyti būtiniausias savybes turinčias mokėjimo sąskaitas, jei kredito įstaiga privalo tokias sąskaitas siūlyti pagal nacionalinę teisę, kuria į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2014/92/ES, arba
 - b. nustatyti tikslinius finansinių produktų ir paslaugų apribojimus, tokius, kaip suma, pervedimų į trečiąsias valstybes ar iš šių valstybių tipas ar skaičius, ypač kai tos trečiosios valstybės yra susijusios su didesne PP / TF rizika, kai tai leidžiama pagal nacionalinę teisę.
- 21. Kalbant apie PP / TF riziką, susijusią su ypač pažeidžiamais klientais, pavyzdžiui, 19 punkte nurodytais asmenimis, kredito ir finansų įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų kontrolės priemonėse ir procedūrose būtų nustatyta, kad galimi 20 dalies b punkte nurodyti produktų ir paslaugų apribojimai būtų taikomi atsižvelgiant į asmenų individualias aplinkybes, su jomis susijusią PP / TF riziką ir jų pagrindinius finansinius poreikius. Tokiais atvejais, siekiant galimai sumažinti susijusią riziką, procedūros turėtų apimti šių galimybių vertinimą:

- a. nesuteikiama kredito arba kredito su galimybe pereikvoti sąskaitos lėšas;
- b. ribojama mėnesinės apyvartos ribas (nebent būtų galima paaiškinti ir pagrįsti didesnės arba neribotos apyvartos priežastis);
- c. ribojama pervedimų sumos, rūšies ir (arba) skaičiaus apribojimus (papildomi arba didesni pervedimai galimi kiekvienu konkrečiu atveju);
- d. ribojama į trečiąsias valstybes ir iš jų pagal sudaromus sandorius pervedamos sumos ribas (atsižvelgiant į dažnai sudaromų mažesnių sandorių per nustatytą laikotarpį bendrą poveikį), ypač jei šios trečiosios valstybės yra susijusios su didesne PP / TF rizika;
- e. nustatomos indėlių dydžio ribos;
- f. apribojimai trečiųjų šalių mokėjimai, išskyrus tuos, kuriuos atlieka institucija, išmokanti paramą tokiems klientams;
- g. apribojimai iš trečiųjų šalių gautų mokėjimų ribas, kurių įstaiga nepatikrino, ir
- h. draudimas išimti grynuosius pinigus iš trečiųjų valstybių.

4 antraštinė dalis. Informacija apie skundų nagrinėjimo mechanizmus

22. Kredito ir finansų įstaigų politikoje ir procedūrose turėtų būti nurodyta, kad, pranešdamos apie sprendimą atsisakyti dalykinių santykių su klientu ar potencialiu klientu arba juos nutraukti, jos turi informuoti tą asmenį apie jo teisę kreiptis į atitinkamą kompetentingą instituciją arba paskirtą alternatyvaus ginčų sprendimo įstaigą ir pateikti atitinkamus kontaktinius duomenis. Įstaigos taip pat gali pateikti klientui EBI pasiūlymus dėl skundų pateikimo nacionalinėms įstaigoms⁴.

⁴ <https://www.eba.europa.eu/consumer-corner/how-to-complain>
